

Notat til Vækstforum vedrørende kortlægning af kvalificeret arbejdskraft

Baggrund

I takt med en skærpet global konkurrence stiger behovet for kvalificeret arbejdskraft, og det er de senere år blevet vanskeligere for syddanske virksomheder at rekruttere arbejdskraft med de rette kvalifikationer. Det er en problemstilling, som både Region Syddanmark og Syddansk Vækstforum er meget opmærksom på. Som led i udmøntningen af Socialfondsprogrammet for perioden 2014-2020 ønsker Syddansk Vækstforum derfor at igangsætte en målrettet indsats for at bidrage til kvalificeret arbejdskraft til virksomhederne i Syddanmark.

På den baggrund har Syddansk Vækstforum bedt Oxford Research om at lave en mindre kortlægning af behovet for kvalificeret arbejdskraft i syddanske virksomheder, med særligt fokus på omfanget af behovet for faglært arbejdskraft. Kortlægningen giver nogle indikationer af, hvor der er mangel på kvalificeret arbejdskraft, men den er ikke udtømmende og skal ses som et supplement og i sammenhæng med eksisterende analyser på området, som fx analyserer enkeltområder mere i dybden eller anvender mere avancerede økonomiske modeller. Se rapporten her: www.regionsyddanmark.dk/dwn448064

Kortlægning af kvalificeret arbejdskraft

Virksomhedernes behov for kvalificeret arbejdskraft kan analyseres ved hjælp af forskellige metoder. I denne kortlægning har Oxford Research gennemført en kvalitativ kortlægning baseret på primært eksisterende analyser samt en kvantitativ kortlægning ved hjælp af en statistisk analyse af udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft med bestemte uddannelser i Syddanmark over en 10-årig periode.

Udbuddet af arbejdskraft defineres som antallet af personer i arbejdsstyrken bosat i Syddanmark, mens efterspørgslen defineres som antallet af personer ansat i virksomheder beliggende i Syddanmark.

Denne metodiske tilgang medfører blandt andet, at udbuddet af arbejdskraft næsten altid vil være større end efterspørgslen, da virksomheder ikke kan ansætte arbejdskraft, der ikke er til rådighed. Hvis efterspørgslen er større end udbuddet, vil der være tale om indpendling af arbejdskraft fra andre områder. I kortlægningen anvendes derfor følgende tommelfingerregler til vurdering af mangel på arbejdskraft:

- Hvis udbuddet er mindre end efterspørgslen, er der mangel på arbejdskraft.
- Hvis udbuddet er mellem 0-5 % større end efterspørgslen er der stor risiko for mangel på arbejdskraft.
- Hvis udbuddet er mellem 5-10 % større end efterspørgslen er der risiko for mangel på arbejdskraft.
- Hvis udbuddet er mere end 10 % større end efterspørgslen er der mindre risiko for mangel på arbejdskraft.

Den beregnede forskel mellem udbud og efterspørgsel giver ikke et endegyldigt svar på, om der er mangel på arbejdskraft med en bestemt type uddannelse. Mange andre forhold, fx den aktuelle konkurrencesituation inden for en branche, pendling, lovgivningsmæssige ændringer samt ikke mindst ændringer i konjunkturerne, har betydning for tolkningen af, om der er mangel på arbejdskraft. Hertil kommer, at selvom der er et tilstrækkeligt antal personer med den efterspurgte uddannelse, så kan der også godt være mangel på arbejdskraft, hvis den arbejdskraft der er til rådighed, ikke har den fornødne kvalitet og kompetence til at løfte virksomhedernes opgaver.

Sammenfatning af kortlægningen

Den kvalitative kortlægning baseret på eksisterende analyser, viser, at der generelt er behov for medarbejdere, der:

- Er højt specialiserede og har længere videregående uddannelser eller Ph.d. inden for bl.a. Ingeniørfagene.
- Har en erhvervs-’hands-on’-praktisk baggrund som fx håndværker, men som også har taget en overbygning, der både klæder medarbejderen på til at håndtere komplekse helhedsorienterede projekter og processer, men som også er specialiserede inden for bl.a. clean tech, elektronik, IT, data mv.
- Er efteruddannede og opkvalificerede inden for områder, der specialiserer dem i internationalisering (fx sprog og kulturforståelse), markeds – og kundefokus, innovation (både i forhold til arbejds-gange, produktion og service) samt formidling og kommunikation.

Generel risiko for mangel på faglærte

Der er en generel risiko for mangel på faglærte i Syddanmark. I kortlægningen er der også set på udvalgte erhvervsuddannelser, som er særligt relevante for Vækstforums forretningsområder. Inden for nogle af disse udvalgte uddannelser er der en stor risiko for mangel på arbejdskraft herunder elektrikere, værktøjsmagere, plast- og processteknologere samt snedkere. Hertil er der risiko for mangel på kontoruddannede, mekanikere, gas- og VVS-teknikere, smede, industriteknikere og murere. Selv inden for erhvervsuddannelser, hvor der er lille risiko for mangel på arbejdskraft kan der opleves mangel, hvis den arbejdskraft der er til rådighed ikke har den fornødne kvalitet og kompetencer.

Mangel på videregående uddannede

Der er mangel på videregående uddannede. Det gælder særligt arbejdskraft med en lang videregående uddannelse, hvor der stort set ikke er forskel på udbud og efterspørgsel. Men der er også risiko for mangel på arbejdskraft med en kort og en mellemlang videregående uddannelse.

Geografiske forskelle i udbud og efterspørgsel

Kortlægningen viser, at der er forskel på udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft i de fire arbejdskraftsoplande: Fyn, Sydvestjylland, Trekantområdet og Østsjælland. Særligt Trekantområdet oplever mangel på kvalificeret arbejdskraft, da efterspørgslen efter arbejdskraft er større end udbuddet med deraf følgende indpendling til området. I Sydvestjylland er der også mangel på arbejdskraft med en lang videregående uddannelse samt stor risiko for mangel på erhvervsuddannede og på arbejdskraft med en kort videregående uddannelse. På Fyn er der risiko for mangel på arbejdskraft med en mellemlang videregående uddannelse. I Østsjælland er der mangel på arbejdskraft med en lang videregående uddannelse, og der er også risiko for mangel på arbejdskraft med en erhvervsuddannelse og med en mellemlang videregående uddannelse.